

Zeggen in de tuin

Pluimzegge (Foto: Roland Brakel)

Planten die wel wat meer aandacht in de tuin verdienen zijn de zeggen. In dit artikel aandacht voor soorten die zich in een enigszins vochtige tuin goed thuisvoelen.

Hangende zegge (Foto: Machteld Klees)

Tekst: Roland Brakel

Carex, of zegge, is een flink geslacht van grasachtige soorten. Ieder die tuiniert zal wel eens met *Carex morowii* 'Variegata' geconfronteerd zijn. Op zich staat deze soort model voor wat we van een zegge in onze tuin mogen verwachten: mooie regelmatige pollens, een duidelijke structuur, grasachtig en groen. Dat geeft rust en leent zich goed om er

Bloeiwijzen van verschillende soorten (Foto: Roland Brakel)

andere soorten bij te planten. Maar ho! Het verzoek aan mij was om iets te schrijven over het gebruik van inheemse zeggen in de tuin. Deze rakker komt uit de Japanse regio en.... wat zie ik: "Hij ziet er niet uit, helemaal bruin van de roest". Een schimmelprobleem dat ik veel bij deze soort zie en dat zich bij anderen niet vertoont.

Pollen en zoden

In grote lijnen zijn er polvormende en zodevormende zeggen. De zodevormers zijn gauw te woest voor de tuin. Met de polvormende soorten kun je beter uit de voeten. Daar

vinden we ook enkele inheemse soorten bij die interessant zijn en ook goed verkrijgbaar. Veel zeggen groeien op vochtige grond. Langs vijvers en waterpartijen zien we vaak hangende zegge (*Carex pendula*) en pluimzegge (*Carex paniculata*). Hangende zegge is een snelle groeier en wordt groot, tot wel twee meter hoog. Die heeft dus de ruimte nodig, maar op de juiste plek is het een mooie soort. Hangende zegge kan, zeker in een tuinsituatie, ook droog staan maar kan zich ook flink uitzaaien.

Pluimzegge heeft smal overhangend

Wat is een zegge?

Zeggen (*Carex*) behoren tot de cypergrassenfamilie. Het is een groot geslacht met in Nederland en België ongeveer 70 soorten. De stengel is driekantig en gevuld met merg. In tegenstelling tot grassen heeft een stengel bij de zeggen geen knopen. De onopvallende bloeiwijzen zijn eenslachtig, dus mannelijk of vrouwelijk. De planten zijn eenhuizig, mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten dus wel op één plant. Er zijn geen bloemblaadjes, dit in tegenstelling tot de erop lijkende russenfamilie waarvan de bloemen wel bloemdekblaadjes hebben. Zeggen zijn overblijvende planten. Op hun natuurlijke standplaatsen zijn het goede indicatoren voor bepaalde milieumomstandigheden.

Hangende zegge
gedijt in tuinen ook
op drogere plekken
(Foto: Roland Brakel)

blad en vormt een mooie regelmatige koepel. Het is een horstvormer. Dat wil zeggen, hij loopt ieder jaar bovenop zijn oude groei uit. Als een palmboom wordt hij steeds hoger. Zo'n horst kan wel een meter hoog worden. Pluimzegge is een soort van natte, wat zure tot neutrale

grond. In laagveenmoerassen is het een van de verlandingssoorten. Vooral mooi als solitaire blikvanger langs grotere waterpartijen.

Ook boszegge (*Carex sylvatica*) kom je wel tegen. Dit is een schaduwverdragende soort van vochtig

Pluimzeggehorst (Foto: Machteld Klees)

Hoge cyperzegge (Foto: Roland Brakel)

bos, niet te groot, mooi glimmend donkergroen, met een sierlijk overhangende bloeiwijze. Doet het nog best wel waar weinig anders wil in de schaduw, maar heeft burens niet graag te dichtbij. Dan komt hij ook het mooist tot zijn recht, vind ik. Soms moet je je vooroverbuigen om de schoonheid en details van de bloeiwijze of de vruchtjes, die bij de zeggen urntjes genoemd worden, te bekijken. De variatie in de vorm van de bloeiwijzen en de vruchtjes is groot. Dat heeft mij bij deze groep altijd gefascineerd. Iets voor de liefhebber die van details houdt!

In mijn tuin staat een flinke pol blauwe zegge (*Carex panicea*). *Panicea* is afgeleid van *panicum*, gierst. Dit verwijst naar de kogelronde urntjes, deze zijn mooi om te zien. De soort staat als zodevormend te boek, maar bij mij is hij eerder een langzaam uitdijende pol. Hij staat dan ook bij een terras aan het water tussen steenslag. Op venige gronden zal hij eerder een zode vormen.

Hoge cyperzegge (*Carex pseudocyperus*) valt op door zijn helder geelgroene bladeren en de hangende vrouwelijke aartjes. Zijn natuurlijke standplaats is nat tot in tien centimeter diep water. De plant vormt pollen tot een 90 centimeter en is daarmee een forse soort. Ook deze soort kan in een tuinsituatie nog redelijk droog en zonnig staan. Aan de oever met gele lis of kattenstaart en wat droger met adderwortel of een wederik vormt het een mooie combinatie.

Ijle zegge (*Carex remota*), de naam zegt het al, heeft heel smal blad en een luchtige bloeiwijze. De sierlijke

Boszegge
(Foto: Roland Brakel)

plant is te vinden langs beekjes en oevers in bossen. Het is een schaduwverdragende soort, op zulke plekken kom je vaak maar weinig andere soorten tegen. Soms moet je oppassen voor wildebrassen. Ik gebruikte hem eens langs een vijver met een rand van turven en een jaar later had hij zich al wel erg overvloedig uitgezaaid. Dit geldt zeker ook voor hangende zegge.

Een algemene soort in Nederland en België is de valse voszegge (*Carex otrubae*). Ook dit is een sterke polvormer voor natte tot vochtige gronden. De bloeiaren staan in het begin rechtop en buigen later door. De soort zou op zijn tuinwaarde wat meer beproefd kunnen worden. Bij mij blijft hij aan het water al een paar jaar staan zonder veel te veranderen, gewoon een mooie stevige pol.

Verkrijgbaarheid

In de handel is de verkrijgbaarheid van inheemse soorten maar beperkt, best vreemd voor een geslacht dat zoveel inheemse soorten telt. Als we kijken naar de verkrijgbare exotische soorten zien we dat de nadruk vooral ligt op uitzinnige bladkleuren en vormen. De soorten uit onze regio pakken

het op dat gebied vaak wat bescheidener aan.

De specialistische kwekerij biedt wat meer soorten, maar zelf opkweken loont zeker. In een pot met een mengsel van wat zandige grond en een beetje potgrond is een bewortelde scheut snel uitgegroeid tot iets plantbaars. Ik plaats de potten in een gesloten bak en zorg dat de planten met hun voeten in het water blijven staan. Het is dan een kwestie van ergens tegenaan lopen of met iemand ruilen. Zaaïen moet ook makkelijk gaan. Helaas heb ik hier geen ervaring mee.

Kijken naar zeggen

Heemtuinen met hun specifieke biotopen zijn goede plekken om zeggen te bestuderen. Daar is ook de ruimte om zodevormende soorten te presenteren. Bovendien kunnen de beheerders en werkers daar de beginnende geïnteresseerde in dit geslacht vaak een handje helpen. Liefst ook de meer gevorderden, want met al die soorten, je blijft ontdekken!

IJle zegge
(Foto: Machteld Klees)